

A The Explorer bemutatja:

Kat mandu

**ADJUK ODA VALAKINEK
AZ ÓRÁNKAT!**

A NYUGATIAKNAK ÓRÁJUK VAN, A KELETIEKNEK MEG IDEJÜK, TARTJA EGY HELYI MONDÁS. EZÉRT AHOGY KILÉPÜNK A REPTÉRRŐL, ADJUK ODA VALAKINEK AZ ÓRÁNKAT, MERT ITT-TARTÓZKODÁSUNK SORÁN NEM SOKSZOR LESZ RÁ SZÜKSÉGÜNK. HA ELALUDNÁNK, ÚGYIS FELKELTENEK, ELKÉSNİ ITT SZINTE LEHETETLEN, ÉS AZÉRT, HOGY A BUSZON BÁMULJUK A MUTATÓKAT, MIKOR INDULUNK MÁR, FELESLEGES MAGUNKNÁL TARTANI AZT.

ÍRTA ÉS FÉNYKÉPEZTE: KUNDERMANN BALÁZS

Csak mehetnénk már, gondolja az ember a csomagját várva, majd kilép a minden csillogástól mentes reptér épületéből, és hirtelen nyakába szakad Nepál. Az idő kellemesen langyos, de mintha egy spontán szerveződött tüntetésbe csöppentünk volna, emberek papírlapokat lóbálnak, rajtuk nevekkkel, szállás címekkel és túraszervező cégek logóival. A tömegben átverekedve magunkat próbáljuk látóterünkön kívülre szorítani az utasra vadászó taxisokat, de hiába. Ketten integetnek, hárman meg hadonásznak, és ha megállunk gondolkodni, már ott is vannak mellettünk. Jó lenne két perc szünet, hogy átgondoljuk, merre tartunk, de nincs.

Szálljunk be az első kisbuszba, mondjuk el, mi jártban vagyunk, és dőlünk hanyatt. A dolgok elkezdnek majd maguktól szerveződni. A lehúzott ablakon át csap arcon a curryvel, édes füstölővel keveredett, poros utcabúzzal átjárt és semmivel össze nem téveszthető Katmandu-szag. A hazánknál másfélszer nagyobb területű dél-ázsiai ország majd egymilliós fővárosa 1300 méter magasan fekszik a vele azonos nevű völgyben. A Himalája lába elé besüllyedt területen fekvő három, mostanra már összenőtt település, Patan, Bhaktapur és Katmandu a világörökség részét képezik nemcsak szépségük, hanem több mint kétezer éves múltja visszatekintő kultúrtörténetük miatt is.

AZ EMBEREK TÖBBSÉGE ILYEN HÁZAKBAN LAKIK

THAMEL. Egyre szűkülő, néhány emeletes téglablokkok közé ékelődött utcákon haladunk, keresztül néhány olyan keskeny sikátorokon, ahol egymás mellett két biciklis is csak nehezen fér el. Ez már a Thamel, a belváros északi, turistákra és hegymászókra szakosodott része. Szállásoktól, kis üzletektől, imazászlóktól, mozgó vagy lépcsőre telepedő árusoktól és riksáktól színes-zajos dzsungel ez, ami finom hártaként rezonál a valós Nepál és az otthonmaradt komfort között. Boltosok invitálnak befele, túraszervezők kifutófiú követnek néhány méteren keresztül, hogy mit is tervezel holnapra vagy a jövő hétre, szentélyek előtt illatos füst száll fel, itt egy német pékség, ott olasz kávét hirdető tábla, ehettünk hatalmas marha-

sültet és elegáns környezetben átlagos nepáli fogásokat. A hátizsákosok java része ide érkezik, és innen indul tovább az Annapurna vagy az Everest régióba. Ha valami otthon maradt vagy melegebb kell, akkor az itt jó áron, ha nem is mindig gyári minőségben, de beszerezhető. Vastag kesztyű, sapkává alakítható nyakvédő, vízhatlan nadrág, hálósák, térkép, lámpa, napszemüveg, víztisztító tabletta és hágovas. Az egyik nyugatiakra szakosodott kis élelmiszerboltban még Tibi csokit is árusítottak. Eredeti csomagolásban, eredeti ízzel. Ha meguntuk az utcaszintet, kapaszkodjunk fel az egyik tetőterembe. A házak teteje lapos, sőt gyakran befejezetlen, a betonoszlopokból vasrudak állnak ki, várva a ráépítést.

EXPLORER GUIDE

ÚT – BIZTONSÁG:

EGYÉNILEG

CSOPORTOSAN

TEREP – ÉLMÉNY:

SZÓRAKOZÁS

IZGALOM

KALAND

ÁLLÓKÉPESSÉG

AJÁNLT ÖLTÖZÉK:
EGYSZERŰ NYÁRI VISELET,
ESTERE PULÓVER, SZANDAL

AJÁNLT FELSZERELÉS:
VÁLTÓNAK DOLLÁR, VIZUM
A REPTÉREN IGÉNYELHETŐ,
BŐRÖND HELYETT HÁTIZSÁK,
KÉZFERTŐTLENÍTŐ
KENDŐ VAGY FOLYADÉK

AJÁNLT ÉVSZAK:
TAVASZ ÉS ŐSZ

© THE EXPLORER MAP

Alattunk zsongnak az utcák, néhány másikat tetőn ruhák száradnak, a háttérben pedig feltűnnek a medencét határoló hegyek 2-3000 méteres csúcsai.

Egy ilyen helyen érdemes megkóstolni néhányat a helyi konyha remekei közül, hogy eldönthessük, melyekkel próbálkozunk később az utcán. Rendeljük egy tál óriási, kézzel gyúrt raviolira emlékeztető húsos momót vagy currys zöldséget, mellé pedig tejes masalateát. Este kilenckor aztán a színes, izzókkal és neonokkal kivilágított forgatag bezár, ilyenkor már elkél a fejlámpa a poros és rosszul kivilágított utcákon. Az emberek hazamentek, csak néhány bizalmaskodó, 'aseesh', 'aseesh-t' suttagó srác cigarettázik a kövezeten guggolva. Vegyünk egy Everest sört a még nyitva tartó sarki kisboltban, és a frissen beszerzett térképekbe merülve elkezdhetjük tervezni a következő napokat. A Thamel citromos-túrós süteményével és laza hangulatával gyorsan magához ragaszt. Két nap után az ember már szinte otthon érzi magát, ismeri a kis keresztisikátorokat és a legjobb éttermet. Ilyenkor érdemes továbblépni és kicsit jobban belemerülni a város mindennapjaiba. Gyalogosan, minden alkalommal egy kicsit kijebb tolva a megismerés határát.

A DURBAR TÉR AKÁR HATALMAS FILMDÍSZLETNEK IS TÚNHET

DURBAR TÉR. Katmandu régi városrésze olyan, mint egy a múltból ottelejtett piac. Vörös-barnás finom por lep mindent, a hirtelen felbukkanó kis tereken árusok, az utcák két oldalán alacsony, élénk színűre festett ajtajú boltok, kifőzdék, műhelyek sorakoznak. Bent guggol valaki és fánk-szerű édességet süt, szárított halat árul vagy dobot készít. Reggeli tejes teájukat szürcsölő háziak intenek oda, hogy igyunk velük egy pohárral. Leültetnek és érdeklődve kérdezik, hogy mi járatban vagyunk. Alig öt perce kanyarodtunk ki a szállás utcájától, és finom átmenetek sorozatában változott meg a környék. Kevesebb a turista, több az elhullajtott nejlonzacskó és rohadó maradékokkal keveredő földhalom. Hamarosan beérünk a város több száz éve lüktető szívébe, a Durbar térre, a Paloták terére. Több mint ötven, kisebb-nagyobb négyszögletű alapon nyugvó templom áll néhol karnyújtásnyira egymástól. Köztük a régi palota, ahonnan a múlt királyai a várost irányították. Mintha egy hatalmas díszletbe cseppentünk volna. Az emberek nagy valószínűséggel úgy élnek, mozognak, reggeliznek és válogatnak, mint ahogy azt a régmúltban tették, amikor a város még fontos állomás volt az Indiát Tibettel összekötő kereskedelmi útvonalon. Az egyik templom téglalapzatán egy nő tejes teát főz, mellette egy kölyök

frissen sült fánkot majszol, odébb a földre leterített műanyag zsákvászonról két lány zöltséget és virágokat árul. A legtöbb dolog változatlanok tűnik, de az elmúlt évek lényeges változásokat hoztak.

Üljünk le az egyik templom lépcsőjére a helyiek mellé, és figyeljük a forgatagot. Az emberek az utcán élnek, esznek, imádkoznak...

Tíz éve a koronaherceg lemészárolta szinte az egész uralkodócsaládot, s habár Gyanendra személyében új királyt választottak, a monarchia az elmúlt években térdre kényszerült, majd 2008 tavaszán köztársasággá alakult. Szinte kézzel tapintható a történelem. Úgy, mint a tér oldalában elhelyezkedő, 1596-ban épült Kasthamandap templom, amelynek nevéből feltételezések szerint a Katmandu szó is ered. A legenda szerint a kétemeletes pagoda nyersanyagát egyetlen fa szolgáltatta.

ÓVÁROS ÉS AZON TÚL. Amikor a tér másik felén letérünk a kitaposott útról, és belevetjük magunkat a kis utcák csak felülről átlátható rengetegébe, akkor kezdjük el igazán magunkba szívni a város hétköznapijait. Biciklikre szerelt kosarakból nagybajszú indiaiak gyümölcsöt árulnak. Almát, narancsot, banánt, amire természetesen alkudni illik. Ez jó szórakozás, ha az embernek helyén van az esze, de nem veszi az egészséget túl komolyan. Aztán befordulunk egy szűk sikátorba, ami hamarosan házakkal körülvett térré terebélyesedik. Középen egy sztupa áll, emberek bámulnak ki az ablakon, és gyerekek néznek tágra nyitott szemekkel. Mint mindenhol, a dolgok lelkülete itt is az apró részletekben rejlik. Egy néhány négyzetméteres kis fülkében két varrógép zörög, földre süllyesztett köztéri fürdőn valaki hajat mos, valaki ruhát öblít, mások műanyag kannákba vizet töltenek. Egy több száz éves falra ragasztott időjárás ette plakát valamilyen nepáli popprodukciót hirdet, mellette egy asztalról kecskehúst és bontott csirkét árulnak. Valaki elmegy mellettünk, erősen megszívja az orrát, majd a kifinomult technikával a porba lövi a csigát. Először azt hiszi az ember, ezzel valamifajta nemtetszést fejeznek ki a helyiek, de nem. Egyszerűen nem akarják papírba göngyölni a zsebükben gyűjteni azt, ha egyszerűbben is meg lehet szabadulni tőle.

„A szeretet és az igazság olyan szoros egységet alkot, hogy gyakorlatilag nem is lehet őket szétválasztani. Olyanok, mint ugyanannak az éremnek két oldala.”

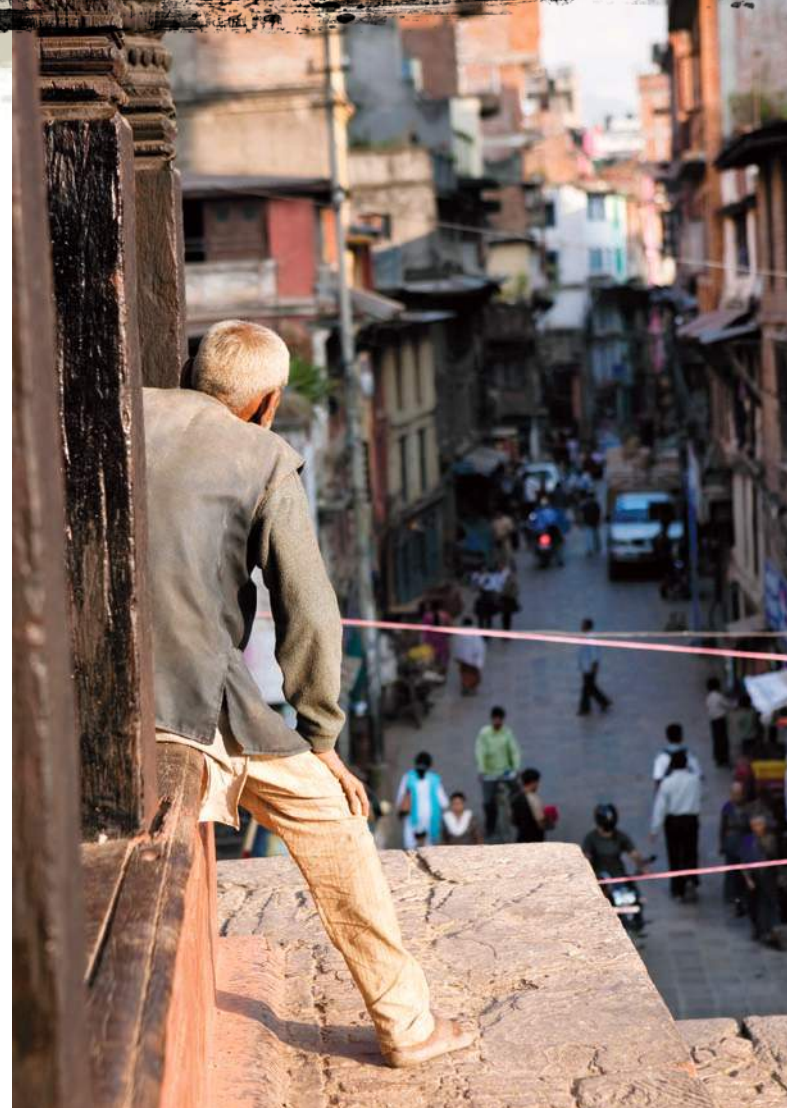
MAHATMA GANDHI

Az utca egy kanyar után lejteni kezd. Ketten zsákokkal megrakott biciklit tolnak felfelé, a mögöttünk szintén lefelé igyekvő, nagy teherrel megpakolt férfi lábán csattog a műanyag papucs. Meg is előz, mire odaérünk a hídhöz. Kétoldalt, a korlát mellett árusok fahéjat, halat, használt ruhát és gyümölcsöket kínálnak. Alattunk a kis patak fuldoklik a szeméttől. A vízen zacskók és hungarocelldarabok lebegnek, az oldalról beömlött, főleg műanyagból, háztartási szeméttől és növényi hulladékból álló halmok között disznók és kacskák turkálnak izgatottan. Boldognak tűnnek, a többi ember pedig inkább nemtörődömnek. Amennyiben a 'kinek van a leghangsabb dudája' hivatalos versenyszám lenne, akkor a dobogós helyezettek mindenképpen a katmanduiak közül kerülnének ki. A régi városrészt az újtól elválasztó többsávos út fölött átkelve a kitapintható szmog mellett ebből is ízelítőt kap az ember.

„AMIKOR A TÉR MÁSIK FELÉN LETÉRÜNK A KITAPO-SOTT ÚTRÓL, ÉS BELEVETJÜK MAGUNKAT A KIS UTCÁK CSAK FELÜLRŐL ÁTLÁTHATÓ RENGETEGÉBE, AKKOR KEZDJÜK EL IGAZÁN MAGUNKBA SZÍVNI A VÁROS HÉTKÖZNAPAJAIT.”

Az újabb utcákat járva számos arcát megismerhetjük a városnak. Látni elegáns hoteleket, nagy bevásárlóközpontot, néhány divatcikket felsorakoztató elegáns üzletet, és habár még nincsenek, de az egyre növekvő fizetőképes kereslet hatására tervezik toronymagas modern blokkok felépítését is. Egyelőre azonban még az utcai árusok, trafikok, kifőzdék és a műhelyekben szorgoskodók vagy az előtte guggoló bámészkodók uralják a városképet.

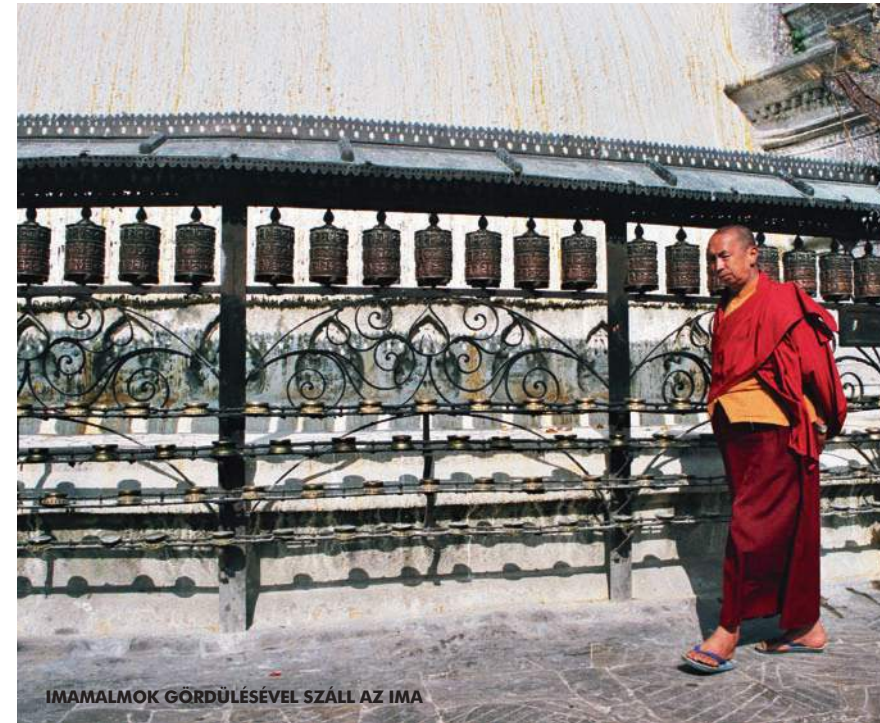
HALOTTÉGETÉS. Majmok rohangálnak a helyiek szent folyója, a Gangesz felé tartó Bagmatin átívelő hídon, miközben a késő délutáni nap fényesíkokat rajzol a vastagon gomolygó füstbe. Alig harminc méterre, a folyó másik partján, halottakat égetnek. A betonplatformokon egymás mellett több, vastag tömbökből megrakott máglya áll. A fehér lepelbe tekert elhunytat a család férfitagjai veszik körül.

NEPÁLBAN A HALOTTAKAT HINDU SZOKÁS SZERINT FEHÉR LEPELBE BURKOLJÁK, ÉS MÁGLYÁN ELÉGETIK. A MÁGLYÁT RENDSZERINT A LEGKÖZEBBBI FÉRFI HOZZÁTARTOZÓ GYÚJTJA MEG. A HAMVAKAT A BAGMATI FOLYÓ SODORJA A GANGESZ FELÉ

A háttérben áll a Sivának szentelt Pasupatinah-templom, ahová csak hinduk léphetnek be. A többiek a szemközi lépcsőről követhetik a ceremóniát. Ott ülve, főleg mikor a szemből fújó szél felénk hordja a pernyét, a nyugati kultúrkörben nevelődött utazó gyorsan komfortzónáján kívül kerülhet. Ez itt a mindennapok része. Nepáli hagyomány szerint a holttesteket elégetés előtt háromszor meg kell meríteni a folyóban, majd miután az összes vidéki rokon megérkezett, a legidősebb fiúgyermek gyűjtja meg a fahalmot. A hamvakat a vízbe lökik, oda, ahol a ceremónia végeztével a család több tagja lelki megtisztulás céljából megmártózik. A szünetekben a már leégett máglyák alatti sekély folyóban gyerekek gyűjtik az újra felhasználható hasábokat. A szemközi dombra felvezető lépcsőn szent emberek ülnek. A hosszú, összeálló haj és a szabadon növő szakáll sokszor fiatal arcot rejt. Kopott rongyokat viselnek, ábrázatukat fehér vagy színes festékporrall maszkírozzák. Itt gyűlnek össze beszélgetni, tanítani, vagy hogy pénzért fotóztassák magukat. Mindeközben kenderrel töltött pipát szívnak, azáltal kerülve közelebb Sivához, aki a hagyományok szerint szintén hódolt e szenvedélynek. Közülük többen csodás képességekkel rendelkeznek. Milk Baba, aki 30 éven keresztül csak tejen élt, innen a neve is, akár 70 kilót tud emelni a férfiasságával.

BHAKTAPUR, CSERÉPÉGETŐK

IMAMALMOK GÖRDÜLÉSÉVEL SZÁLL AZ IMA

SZOBORÖNTŐK AZ EGYIK TEMPLOM MELLETT

NEPÁLBAN ÚTON-ÚTFÉLEN TALÁLHATUNK PIACOKAT. HELYI GYÜMÖLCSÖK, ÉKSZEREK, FÚSZEREK, A VIRÁGMAGVAKNAK, SÜLT ÉDESSEGEK, SZÁRÍTOTT HALAK ÉS TEJES TEA. ITT KELL VÁSÁROLNI ÉS ENNI, MERT NAGYOBB IZGALMAT NYÚJT, MINT EGY POLCOKKAL TELISZÜFOLT BOLT ÉS ÍGY KÖZVETLEN KAPCSOLATBA KERÜLHETÜNK A HELYIEKSEL

EGYENRUHA ÉS EGYSZERŰ KÖRNYEZET AZ ISKOLÁBAN

BHAKTAPUR. Félórás buszon zötykölés után érkezünk meg a 17. századba, a Katmandu-völgy harmadik legnagyobb városába, a központtól 14 kilométerre fekvő Bhaktapurba. Idefele úton az ajtóban álló buszos fiú egyfolytában a célállomás nevét kiabálta, és mintha céljával tűzte volna ki, hogy a lehető legtöbb embert zsúfolja be a kaszniba. Félúton leelőztünk egy elefántot. Hajtójával a nyakában ballagott az út szélén, szemben a forgalommal. Még nincs nyolc óra, amikor belépünk a szinte üres főtérre. Valaha itt is olyan sűrűn álltak a templomok, mint a katmanduin, de az 1934-es földrengésben sok összedőlt. Az újjáépítésben részt vállaló nyugatnémet és amerikai támogatóknak köszönhetően azonban visszaállt a középkori hangulat.

Még ha elsőre szabadtéri múzeumnak is tűnik a hely, a kis utcákba tévedve hamar felfedezzük a különbségeket. Az egyik sarkon újságpapírba csomagolt sült fűszeres tészta árulnak, odébb az aranyműves nemrég látott munkához. Minden ház aljában valamilyen kis műhely bújjik, faragók, hangszerkészítők, és akik ott nem férnek el, kivonulnak az ég alá. Füst és por lengi be a cserépetőzők környékét, ahol az egész teret kiégetésre váró agyagedények borítják. Egy házaspár kezdetleges módszerekkel olvasztja a fémeket az utcán, és a helyiek élénk figyelmétől övezve különböző vallási témájú szobrokat öntenek a forró masszából. A főtér szélén álló iskola második emeleti ablakán gyerekek kiabálnak ki: „Helló, hogy hívnak? Én Ram vagyok. Gyertek be!”

Ha sietünk, a dolgok elrohannak mellettük, azonban ha csak szemlélődünk, az események is lelassulnak. Nekünk meg lesz időnk kiélevezni azokat.

Az igazgató, negyvenes hölgy, mutatja meg az osztályokat. Az egészen kicsiknek éppen angolórájuk van. Öten ülnek az alig kisszobányi tanteremben. Ez egy évfolyam. A, mint alma, M, mint majom, másolják a tábláról az egyenruhás-nyakkendő hétevesek. Előttük egy vonalas füzet és egy ceruza. A felsőbb osztályokban már tankönyvből tanulnak. Talán orvosnak, jogásznak vagy színésznek a felemelkedés reményében.

NYAKIG ELMERÜLNI. Kéthetes hegyi túra után az embernek vastagra hízik a szakállja. Levágathatjuk azt akár az utcán, reggeli teázás közben, vagy beülhetünk egy parányi, de annál színesebben díszített borbélyüzletbe, ahol azt ígérik, hogy egy dollárért cserébe öt évvel fiatalítanak meg. Úgy külsőleg,

mint lelkileg. A mester látványosan pengét cserél, szappanoz, pár másodperc méricskél, majd gyors mozdulatokkal, a habot egy darab újságpapírba törölve lehúzza a szórt. Aztán jön az arcszesz és a fejmasszázs. A nyakon keresztül rátér a vállakra, majd a hátra és a derék környékére, közben gyakran ismételve, hogy ez extra. Azaz pluszpénz. De megéri, mert az ember úgy felfrissül, mint borbélynál azelőtt soha, és ha a fizetés előtt még egy nullával több is kerül a számológép kijelzőjére, akkor sincs semmi baj. Nevezzünk össze a mesterrel, és kezdjünk vad alkudozásba. A busz szaggatott tempóban kanyarog felfelé a várost övező hegyek szerpentinjein. Alattunk a vörös téglából épült LEGO-házak rengetege, melyből csak néhány monumentális sztupa

emelkedik ki. A levegő még szürkés, de a kipufogógázszagot hamarosan felváltja az erdők friss illata. A reggeli kavardás és az odabent komoly felfordulást okozó, utcán elfogyasztott tejes tea után az ember éppen úgy gondolja, hogy soha többet nem akar visszatérni ide. Katmandu sok arca ugyan taszít, megannyi azonban vonz. Két hét múlva otthon azon vesszük észre magunkat, hogy a fiókunkban már félretettünk egy órát, amit a következő látogatás alkalmával fogunk odaadni valakinek. ■

SZERZŐNK ÖSSZESEN 1,5 ÉVET ÉLT KINT ÁZSIÁBAN. ÉLMÉNYEIRŐL FOLYAMATOSAN FRISSLŐ HONLAPJÁN SZÁMOL BE: WWW.KUNDERMANN.HU